

Antik Çağ'dan Günümüze İktisadi Düşünce Okulları 101

Emir Kudubeş

ANTİK ÇAĞ'DAN GÜNÜMÜZE İKTİSADI DÜŞÜNCE OKULLARI 101

Emir Kudubeş

Genel Yayın Numarası: 467

ISBN: 978-625-92000-3-3

1. Basım, Ağustos 2026

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd.
Şti. ©2026 Efil©2026

Bu kitabın tüm hakları saklıdır.
Herhangi bir şekil ya da yöntemle çoğaltılamaz.
Sertifika No: 45550

Genel Yayın Yönetmeni: Serenay Dıraz
Grafik Tasarım: Ferhat Önder

Baskı: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi
Üniversiteler mah. 1606 cad. no:8/1 Çankaya/Ankara
Telefon: 0312 266 44 10
Sertifika Nu.: 46519

EFİL YAYINEVİ

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd. Şti.
Bağcılar Mahallesi Şemsettin Günaltay Caddesi 283. Sokak Ata Apartmanı
No: 9/7 06670 Çankaya/Ankara Türkiye
Tel : (+90) 312 442 52 10
GSM : (+90) 541 232 00 46

efilyayinevi.com

efilyayinevi

efilyayinevi

efilyayinevi

ÖNSÖZ

Bu kitap, iktisat ekollerini/okullarını merak eden ve Türkçe bir giriş kitabı arayan herkes için yazılmıştır. Okuyucuya Antik Çağ'ın ahlak felsefesinden 21. yüzyılın davranışsal araştırmalarına uzanan kronolojik bir yolculuk sunmayı amaçlayan bu metin; on beş farklı iktisat okulunu, ortaya çıktığı tarihsel bağlamı, temel varsayımları, önemli teorisyenleri ve iktisat bilimine katkılarıyla birlikte ele almaktadır. Amaç, yalnızca fikirleri sıralamak değil; bu fikirlerin neden o dönemde, o coğrafyada ve o koşullar altında doğduğunu en yalın haliyle anlatmaktır.

Bu kitabın yazım sürecinde temel kaygı, iktisadi kavramların altında yatan düşünce sistemini, yalnızca iktisatla haşır neşir olanlar için değil; iktisadi düşünceyle henüz tanışan öğrenciler, ekonomi politikalarını anlamlandırmaya çalışan meraklılar ve teorik çerçevelerini genişletmek isteyen herkes için anlaşılabilir kılmaaktır.

Kitaptaki her bölüm, okuyucuya üç temel şey sunmayı amaçlamaktadır;

- i. Bahsi geçen okulun tarihsel ve entelektüel bağlamını anlatan bir özet metin,
- ii. Düşünce sisteminin iskeletini oluşturan temel varsayımlar,
- iii. O geleneği inşa eden isimler.

Bunun yanında, her bölümün sonunda bir infografikle söz konusu bölüm genel hatlarıyla özetlenmiştir.

Antik Yunan'ın pazar meydanlarından bugünün dijital finans dünyasına uzanan bu yolculukta, iktisadi düşüncenin zenginliğini ve çeşitliliğini keşfetmeniz dileğiyle.

*Beni okutmak için dişini tırnağına takan
Babam'a..*

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1 - Bilimsel İktisat Öncesi Dönem....	7
Bölüm 2 - Merkantilizm.....	11
Bölüm 3 - Fizyokrasi.....	19
Bölüm 4 - Klasik İktisat.....	25
Bölüm 5 - Marxist İktisat	31
Bölüm 6 - Neo Klasik İktisat.....	37
Bölüm 7 - Tarihçi Okul.....	41
Bölüm 8 - Kurumcu Okul.....	47
Bölüm 9 - Avusturya Okulu	53
Bölüm 10 - Keynesyen Okul	59
Bölüm 11 - Post Keynesyen İktisat	65
Bölüm 12 - Monetarist Okul	71
Bölüm 13 - Arz Yönlü İktisat.....	77
Bölüm 14 - Yeni Klasik Teori.....	83
Karşılaştırmalı Tablo	
Kronolojik Sırayla 14 İktisat Okulu.....	89
Bölüm 15 - Davranışsal İktisat.....	95
Kaynakça.....	134
Nobel Ekonomi Ödülleri.....	136

Bölüm 1

Bilimsel İktisat Öncesi Dönem

İktisat, bir bilim dalı olarak 18. yüzyılda şekillenmeye başlamıştır. Ancak insanların üretim, bölüşüm, ticaret ve servet üzerine kafa yorması çok daha eskiye dayanır. Bilimsel iktisat öncesi dönem; antik uygarlıklardan Orta Çağ’a, İslam dünyasından Rönesans’a uzanan geniş bir zaman dilimine karşılık gelir. Bu dönemde iktisadi düşünce, bağımsız bir disiplin olarak var olmaz ancak; felsefe, ahlak, teoloji ve siyaset teorisiyle iç içe geçmiş bir biçimde kendini ifade eder.

Örneğin Antik Yunan’da ekonomi, **oikonomia** — yani “ev yönetimi” — sözcüğünden türemiştir. Aristoteles bu kavramı, yalnızca bir hanenin değil, şehir devletinin nasıl yönetilmesi gerektiğine ilişkin ahlaki bir çerçeve olarak ele almıştır.

Orta Çağ Avrupası’nda ise iktisadi düşünce, daha çok hukuk ve yönetim pratiğiyle şekillenmiştir. Mülkiyet hakları, sözleşme ilişkileri ve piyasa düzenlemeleri Roma hukuku çerçevesinde ele alınmış; ancak teorik bir iktisat anlayışı gelişmemiştir.

Bu dönemde iktisadi düşünce, büyük ölçüde Hristiyan teolojisinin gölgesinde kalmıştır. Skolastik filozoflar — başta Aquinalı Thomas olmak üzere — “**adil fiyat**” (**justum pretium**) kavramını geliştirmiştir. Bu anlayışa göre bir malın fiyatı, piyasanın belirlediği değil, ahlaken haklı görülebilecek bir değer taşımalıydı.

Burada, ekonomik ilişkiler, her zaman ahlaki ve dinî bir çerçeve içinde değerlendirilmiştir.

Bu dönemin en özgün ve en yetkin iktisadi düşüncülerinden birisi Avrupa'da değil, İslam dünyasında yetişmiştir: **İbn Haldun**. 14. yüzyılda kaleme aldığı **Mukaddime** adlı eseriyle İbn Haldun; emek, değer, uzmanlaşma, ticaret, vergilendirme ve devletin ekonomik döngüler üzerindeki etkisi gibi konuları sistematik bir biçimde incelemiştir. Bugün Laffer Eğrisi olarak bilinen vergi-gelir ilişkisini yüzyıllar önce sezgisel olarak ortaya koymuş, tarihin yükseliş ve çöküş döngülerini iktisadi dinamiklerle açıklamıştır. Pek çok tarihçi onu, gerçek anlamda ilk iktisatçı olarak kabul eder.

Rönesans ve ardından gelen Reform hareketleriyle birlikte düşünce dünyasında köklü bir dönüşüm yaşanmıştır. Dinin mutlak otoritesi sorgulanmaya başlanmış, bireyin ve aklın önemi ön plana çıkmıştır. Ticaretin genişlemesi, yeni coğrafi keşifler ve para ekonomisinin yaygınlaşması; servet, fiyat ve ticaret dengesi üzerine yeni soruları beraberinde getirmiştir. Bu sorular, kısa süre sonra **Merkantilizm** olarak adlandırılacak ilk sistematik iktisadi düşünce geleneğinin zeminini hazırlamıştır.

Temel Varsayımlar

1. Ekonomi, ahlaktan bağımsız düşünülemez.
2. Servet, bir araçtır; amaç değil.
3. Piyasa, kendiliğinden düzenlenemez; denetim gerektirir.
4. Tarım ve toprak, temel zenginlik kaynağıdır.
5. Toplum, birbirine bağlı bir organik bütündür.